

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 maja 2018 r.

Pozycja 72

POSTANOWIENIE z dnia 13 grudnia 2017 r. Sygn. akt Ts 124/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej T.P. w sprawie zgodności:

art. 523 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904) z art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 6 czerwca 2017 r. (data nadania) T.P. wystąpił o stwierdzenie, że art. 523 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim „nie przyznaje uprawnienia do wystąpienia z kasacją wyłącznie z powodu niewspółmierności kary innym podmiotom jak tylko Ministrowi Sprawiedliwości – Prokuratorowi Generalnemu” jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została złożona w Trybunale w związku z następującą sprawą. Sąd Okręgowy wyrokiem z listopada 2015 r. skazał skarżącego na karę 25 lat pozbawienia wolności. Następnie Sąd Apelacyjny wyrokiem z kwietnia 2016 r. zmienił zaskarżony wyrok, obniżając karę pozbawienia wolności do lat 15. Na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego Sąd Najwyższy wyrokiem z listopada 2016 r. uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W konsekwencji Sąd Apelacyjny wyrokiem z grudnia 2016 r. orzekł karę 25 lat pozbawienia wolności.

Zdaniem skarżącego art. 523 § 1a k.p.k. narusza jego prawo do równego traktowania przez władze publiczne, tj. prawo do posiadania takich samych uprawnień w postępowaniu karnym, jakie mają pozostali uczestnicy tego postępowania (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Podnosi też, że w ramach prawa do obrony skarżący powinien mieć dostęp do Sądu Najwyższego, zwłaszcza wtedy, gdy sfera praw dotyczy jego wolności osobistej. Natomiast zaskarżony przepis – w ocenie skarżącego – ten dostęp uniemożliwia, przez co narusza prawo skarżącego do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji).

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 11 października 2017 r. pełnomocnik skarżącego został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej. Pismem z 2 listopada 2017 r. pełnomocnik skarżącego odniósł się do powyższego zarządzenia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 u.o.t.p. TK.

Trybunał zwraca uwagę na to, że w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji skargę konstytucyjną może wnieść „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone”. Oznacza to, że warunkiem złożenia skargi jest nie każde naruszenie Konstytucji, ale tylko takie, które dotyczy przepisów statuujących wolności lub prawa człowieka i obywatela. Z tego względu, w skardze konstytucyjnej trzeba wskazać konkretną osobę, której wolności lub prawa naruszono, przedstawić oznaczone (poręczone, zapewnione, gwarantowane, chronione) w Konstytucji wolności lub prawa, które naruszono, oraz określić sposób tego naruszenia (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK).

W analizowanej skardze konstytucyjnej skarżący domaga się stwierdzenia niekonstytucyjności art. 523 § 1a k.p.k., zgodnie z którym „ograniczenia, o którym mowa w § 1 zdanie drugie, nie stosuje się do kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie”. Wspomniane w tym przepisie ograniczenia dotyczą podstaw do wniesienia kasacji, gdyż zgodnie z art. 523 § 1 k.p.k. „kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary”.

Skarżący podkreśla, że przepis ten pozbawia go możliwości wniesienia kasacji, jeśli jako podstawę chciałby wskazać wyłącznie niewspółmierność orzeczonej kary. Przykładem potwierdzającym naruszenie praw skarżącego jest – jego zdaniem – wyrok Sądu Apelacyjnego z grudnia 2016 r., który został wydany na skutek uwzględnienia kasacji Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego.

Skarżący nie legitymuje się natomiast żadnym orzeczeniem, które bezpośrednio odmawiałoby mu prawa wniesienia kasacji, argumentowanej niewspółmiernością orzeczonej wobec niego kary.

W związku z powyższym Trybunał przypomina, że na podstawie art. 77 ust. 1 w zw. z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK do skutecznego wniesienia skargi konstytucyjnej niezbędne jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia w wyniku wyczerpania drogi prawnej (zob. postanowienie TK z 22 lutego 2016 r., sygn. Ts 172/15; OTK ZU B/2016, poz. 155). Obowiązek wyczerpania drogi prawnej nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji, w której skarżący kwestionuje brak możliwości wniesienia danego środka zaskarżenia. W takim przypadku, w celu uprawdopodobnienia rzeczywistego naruszenia wolności lub praw, skarżący musi ponad wszelką wątpliwość wykazać, że w kwestionowanym zakresie doszło do zamknięcia drogi sądowej. Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału (zob. wyrok z: 11 października

2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU nr A/2016, poz. 79 oraz 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35), niewystarczające jest wskazanie, że przepisy zaskarżonej regulacji ustawowej nie przewidują możliwości wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia, lub że jest ona wprost wyłączona. Dla potwierdzenia naruszenia przysługujących skarżącemu wolności lub praw niezbędne jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia, które będzie potwierdzało, że droga sądowa jest wyłączona.

W analizowanej sprawie skarżący nie wywiązał się z tego obowiązku. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 32 ust. 1 oraz art. 42 ust. 2 Konstytucji przez zaskarżony art. 523 § 1a k.p.k. skarga konstytucyjna ma bowiem charakter abstrakcyjny, a więc nie spełnia wymagań określonych w art. 77 ust. 1 w zw. z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK Okoliczność ta stanowi samoistną podstawę odmowy nadania skardze dalszego biegu.

Trybunał przypomina również, że instytucja kasacji ma charakter nadzwyczajny, ponadprogramowy gdyż dotyczy spraw, w których doszło do wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Oczywiście nie oznacza to, że w ramach tego postępowania nie obowiązują gwarancje i standardy określone w przepisach Konstytucji (zob. wyrok TK z 16 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2). Jednakże nie ulega wątpliwości, że prawa i wolności konstytucyjne, z uwagi na wyjątkowy charakter kasacji, nie mają takiego samego zakresu zastosowania, jaki obowiązuje w ramach zwykłego (dwuinstancyjnego) postępowania. Kwestia ta ma istotne znaczenie z perspektywy oceny zgodności zaskarżonego przepisu k.p.k. z postanowieniami Konstytucji. Weryfikacja konstytucyjności przepisów ustaw nie może być bowiem dokonywana w całkowitym oderwaniu od ich roli i funkcji, jaką pełnią w systemie prawnym.

W analizowanej sprawie skarżący mógł w sposób nieskrępowany realizować przysługujące mu prawo do obrony, zarówno na etapie postępowania przed sądem I jak i II instancji. W toku procesu korzystał z pomocy profesjonalnego obrońcy, a także samodzielnie podejmował działania mające na celu obronę jego interesu prawnego. Trybunał przypomina, że instytucja kasacji służy wyeliminowaniu z obrotu prawnego orzeczeń, które dotknięte są szczegółowo określonymi wadami, (np. zaistniały bezwzględne przyczyny odwoławcze lub inne rażące naruszenie przepisów prawa), które mogły mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.). W związku z tym na gruncie postępowania kasacyjnego prawo do obrony odgrywa zdecydowanie poślednią, marginalną rolę. Wniesiona kasacja może natomiast spowodować, że prawo do obrony „odżyje” np. na skutek uchylenia prawomocnego wyroku i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania. Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia, należy uznać, że przekonanie skarżącego, jakoby niemożność wniesienia kasacji wyłącznie na podstawie niewspółmierności orzeczonej kary naruszała jego prawo do obrony, jest bezzasadne w stopniu oczywistym.

Trybunał przypomina także, że art. 32 Konstytucji zasadniczo nie może stanowić samoistnej podstawy kontroli w trybie skargowym (zob. postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60). Trybunał wielokrotnie wyjaśniał w swoich orzeczeniach, że przepis ten wyznacza jedynie standard kreowania przez ustawodawcę wolności i praw, nie wprowadzając jednocześnie konkretnej wolności czy konkretnego prawa (zob. wyroki TK z: 30 maja 2007 r., sygn. SK 68/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 53 oraz 10 lipca 2007 r., sygn. SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75). Trybunał podkreśla, że o dopuszczalności stosowania art. 32 Konstytucji jako samoistnej podstawy indywidualnej kontroli konstytucyjności prawa nie może przesądzać okoliczność, że przepis ten może być samodzielną podstawą orzeczenia wydawanego w ramach kontroli generalnej (abstrakcyjnej). W tym ostatnim przypadku ocena ta nie jest bowiem uwarunkowana istnieniem praw podmiotowych konkretnego podmiotu, naruszonych zastosowaniem przez organ władzy

publicznej niekonstytucyjnego przepisu (zob. postanowienie TK z 25 marca 2009 r., sygn. Ts 75/08, OTK ZU nr 2/B/2009, poz. 126).

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.